

Υπόθεση C-419/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία κατάθεσης:

8 Σεπτεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Finanzgericht Hamburg (Γερμανία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

1η Σεπτεμβρίου 2020

Προσφεύγουσα:

F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG

Καθού:

Hauptzollamt Hamburg

[παραλειπόμενα]

Finanzgericht Hamburg

(δικαστήριο φορολογικών διαφορών του Αμβούργου, Γερμανία)

Διάταξη

Επί της διαφοράς

F. REYHER Nchfg. GmbH & Co. KG

[παραλειπόμενα],

[παραλειπόμενα] Αμβούργο

- προσφεύγουσα -

[παραλειπόμενα]

κ α τ ά

Hauptzollamt Hamburg (κεντρικού τελωνείου του Αμβούργου)
[παραλειπόμενα] Αμβούργο

- καθού -

για την καταβολή τόκων,

ο κοινός για τα ομόσπονδα κράτη της Ελεύθερης και Χανσεατικής Πόλης του Αμβούργου, της Κάτω Σαξονίας και του Σλέσβιχ-Χόλσταϊν δικαστικός σχηματισμός του Finanzgericht Hamburg (δικαστηρίου φορολογικών διαφορών του Αμβούργου), τέταρτο τμήμα, **διατάσσει** την 1η Σεπτεμβρίου 2020 τα ακόλουθα: [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] **[σελ. 2 του πρωτοτύπου]:**

I. Αναστέλλει τη διαδικασία έως την έκδοση προδικαστικής απόφασης από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

II. Υποβάλλει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης:

Υφίσταται παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, ως προϋπόθεση της διαμορφωθείσας από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αξίωσης καταβολής τόκων βάσει του δικαίου της Ένωσης, και στην περίπτωση στην οποία αρχή κράτους μέλους βεβαιώνει φόρο κατ' εφαρμογήν του δικαίου της Ένωσης, πλην όμως δικαστήριο κράτους μέλους διαπιστώνει εν συνεχεία ότι δεν συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την είσπραξη του φόρου;

[παραλειπόμενα] **[σελ. 3 του πρωτοτύπου]**

Πραγματικά περιστατικά:

- 1 Οι διάδικοι διαφωνούν ως προς την είσπραξη τόκων επί δασμών αντιντάμπινγκ που επιβλήθηκαν παράνομα και επιστράφηκαν κατόπιν τελεσίδικης απόφασης του Finanzgericht Hamburg (δικαστηρίου φορολογικών διαφορών του Αμβούργου).
- 2 Κατά τα έτη 2010 και 2011, η προσφεύγουσα εισήγαγε συνδετήρες από εταιρία εγκατεστημένη στην Ινδονησία, θυγατρική ενός μεγάλου Κινέζου παραγωγού τέτοιων συνδετήρων. Οι εισαγωγές ορισμένων συνδετήρων από σίδηρο ή χάλυβα καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας υπέκειντο, δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 91/2009¹, σε δασμό αντιντάμπινγκ. Εκτιμώντας, βάσει ερευνών που

¹ Κανονισμός (ΕΚ) 91/2009 του Συμβουλίου, της 26.1.2009, για την επιβολή οριστικού δασμού αντιντάμπινγκ στις εισαγωγές ορισμένων συνδετήρων από σίδηρο ή χάλυβα καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, ΕΕ L 29/1

πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), ότι η καταγωγή των εισαχθέντων από την προσφεύγουσα συνδετήρων ήταν από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, το καθού Hauptzollamt (κεντρικό τελωνείο), με διάφορες αποφάσεις του 2013, επέβαλε στην προσφεύγουσα εκ των υστέρων δασμούς αντιντάμπινγκ, τους οποίους αυτή κατέβαλε στη συνέχεια.

- 3 Με απόφαση της 3.4.2019 [παραλειπόμενα], το Finanzgericht Hamburg (δικαστήριο φορολογικών διαφορών του Αμβούργου) δέχθηκε την προσφυγή της προσφεύγουσας και ακύρωσε τους δασμούς αντιντάμπινγκ που της είχαν επιβληθεί, για τον λόγο ότι το καθού Hauptzollamt (κεντρικό τελωνείο), το οποίο έφερε το βάρος απόδειξης, δεν είχε αποδείξει ότι οι εισαχθέντες συνδετήρες κατάγονταν από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας· η απόφαση της 3.4.2019 έχει ισχύ δεδικασμένου.
- 4 Το καθού Hauptzollamt (κεντρικό τελωνείο) επέστρεψε στην προσφεύγουσα τον Μάιο του 2019 τους δασμούς αντιντάμπινγκ που είχε καταβάλει· ωστόσο, απέρριψε το αίτημα της προσφεύγουσας περί καταβολής τόκων επί των καταβληθέντων από αυτήν δασμών αντιντάμπινγκ για το χρονικό διάστημα από την καταβολή τους μέχρι την επιστροφή τους.
- 5 Κατόπιν απόρριψης της διοικητικής ένστασης, η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή στις 10.2.2020. Ισχυρίζεται ότι έχει αξίωση καταβολής τόκων [σελ. 4 του πρωτοτύπου] σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ, απόφαση της 18.1.2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19). Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, όταν εισαγωγικοί δασμοί, περιλαμβανομένων των δασμών αντιντάμπινγκ, εισπράττονται κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, ο ενδιαφερόμενος που κατέβαλε τους εν λόγω δασμούς έχει δικαίωμα όχι μόνο για την επιστροφή των εισπραχθέντων ποσών, αλλά και για τους αναλογούντες τόκους που οφείλονται από την ημερομηνία της καταβολής των επιστραφέντων δασμών. Η αξίωση αυτή καταβολής τόκων βάσει του δικαίου της Ένωσης δεν υφίσταται μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κήρυξε ανίσχυρο τον κανονισμό αντιντάμπινγκ που αποτελεί τη βάση της εκ των υστέρων είσπραξης. Οι εισαγωγικοί δασμοί εισπράττονται, κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, με συνέπεια την υποχρέωση καταβολής τόκων επί των ποσών αυτών, ακόμη και όταν ο παράνομος χαρακτήρας του καθορισμού των δασμών προκύπτει, όπως εν προκειμένω, από δικαστικό έλεγχο σε μεμονωμένη περίπτωση. Το μόνο καθοριστικό στοιχείο για την υποχρέωση καταβολής τόκων είναι το γεγονός ότι σε τελική ανάλυση κακώς ζητήθηκε από τον ενδιαφερόμενο να καταβάλει δασμούς.
- 6 Το καθού Hauptzollamt (κεντρικό τελωνείο) αντικρούει την προσφυγή προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποχρέωση καταβολής τόκων υφίσταται μόνον όταν οι δασμοί πρέπει να επιστραφούν δυνάμει κανονισμού αντιντάμπινγκ ο οποίος έχει κηρυχθεί ανίσχυρος ή άκυρος από το Δικαστήριο. Τούτο δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Η προσφυγή σε εθνικές διατάξεις περί τόκων –όπως οι δικαστικοί τόκοι βάσει του άρθρου 236 του ΑΟ [Abgabenordnung (γερμανικού Φορολογικού

Κώδικα)]– αποκλείεται, λαμβανομένης υπόψη της σαφούς διάταξης του άρθρου 116, παράγραφος 6, του ΕΤΚ [κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα]. **[σελ. 5 του πρωτοτύπου]:**

Σκεπτικό:

- 7 [παραλειπόμενα]
- 8 Το δικάζον τμήμα αναστέλλει τη διαδικασία [παραλειπόμενα] και υποβάλλει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΔΕΕ), κατ' εφαρμογήν του άρθρου 267, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ), το προδικαστικό ερώτημα που αναφέρεται στο διατακτικό, λόγω αμφιβολιών ως προς τη νομική αξιολόγηση της υπόθεσης.

I. Νομικό πλαίσιο

- 9 Κρίσιμες για την επίλυση της διαφοράς είναι οι ακόλουθες διατάξεις:

1. Διατάξεις εθνικού δικαίου

- 10 Abgabenordnung (γερμανικός φορολογικός κώδικας, στο εξής: ΑΟ), στην ισχύουσα έκδοση που δημοσιεύθηκε την 1.10.2002 (Bundesgesetzblatt [γερμανική επίσημη εφημερίδα ομοσπονδιακής νομοθεσίας]) I, σ. 3866):

Άρθρο 1 Πεδίο εφαρμογής

1. Ο παρών νόμος ισχύει για όλους τους φόρους, συμπεριλαμβανομένης της επιστροφής φόρων, οι οποίοι διέπονται από το ομοσπονδιακό δίκαιο ή το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο μέτρο που υπάγονται στη φορολογική διοίκηση των υπηρεσιών σε ομοσπονδιακό επίπεδο ή σε επίπεδο ομόσπονδων κρατών. Εφαρμόζεται μόνον υπό την επιφύλαξη του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

[...]

3. Ως προς τις παρεπόμενες επιβαρύνσεις φορολογικού χαρακτήρα εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις του παρόντος νόμου υπό την επιφύλαξη του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. [...]

Άρθρο 3 Φόροι, παρεπόμενες επιβαρύνσεις φορολογικού χαρακτήρα

1. Οι φόροι είναι παροχές σε χρήμα οι οποίες δεν αποτελούν αντιπαροχή ειδικής παροχής και η υποχρέωση καταβολής των οποίων επιβάλλεται από οντότητα δημοσίου δικαίου με σκοπό την άντληση εσόδων από όλους όσους πληρούν τις προϋποθέσεις από τις οποίες ο νόμος εξαρτά την υποχρέωση παροχής· ο σκοπός άντλησης εσόδων μπορεί να είναι δευτερεύων.

[...]

3. Εισαγωγικοί και εξαγωγικοί δασμοί κατά την έννοια του άρθρου 5, σημεία 20 και 21, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα είναι φόροι κατά την έννοια του παρόντος νόμου. [...] **[σελ. 6 του πρωτοτύπου]**

4. Παρεπόμενες επιβαρύνσεις φορολογικού χαρακτήρα είναι [...] οι τόκοι κατά την έννοια των άρθρων 233 έως 237, [...] οι τόκοι επί των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών κατά την έννοια του άρθρου 5, σημεία 20 και 21, του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα. [...]

Άρθρο 37 Αξιώσεις από φορολογική οφειλή

1. Αξιώσεις από φορολογική οφειλή είναι η αξίωση καταβολής φόρου, η αξίωση επιστροφής φόρου, η αξίωση αποζημίωσης, η αξίωση επί παρεπόμενων επιβαρύνσεων φορολογικού χαρακτήρα, η αξίωση επιστροφής κατά την παράγραφο 2, καθώς και τα δικαιώματα επιστροφής φόρου που προβλέπονται από ειδικούς φορολογικούς νόμους.

2. Όταν έχει καταβληθεί ή επιστραφεί χωρίς νόμιμη αιτία φόρος, επιστροφή φόρου, αποζημίωση ή παρεπόμενη επιβάρυνση φορολογικού χαρακτήρα, εκείνος για λογαριασμό του οποίου πραγματοποιήθηκε η πληρωμή έχει έναντι του λήπτη της παροχής αξίωση επιστροφής του ποσού που καταβλήθηκε ή επιστράφηκε. [...]

Άρθρο 233 Γενική αρχή

Οι αξιώσεις από φορολογική οφειλή (άρθρο 37) επιβαρύνονται με τόκο μόνο όταν τούτο προβλέπεται από τον νόμο. [...]

Άρθρο 236 Δικαστικοί τόκοι επί των επιστραφέντων ποσών

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, σε περίπτωση μείωσης ή επιστροφής του φόρου δυνάμει τελεσίδικης δικαστικής απόφασης, το επιστρεφόμενο ποσό επιβαρύνεται με τόκους για το διάστημα από την ημέρα έναρξης της εκκρεμοδικίας μέχρι την ημέρα εξόφλησης. [...]

2. Διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

- 11 **α) Τελωνειακός κώδικας** (στο εξής: ΤΚ): Κανονισμός [ΕΟΚ] 2913/92 του Συμβουλίου, της 12.10.1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (Επίσημη Εφημερίδα L 302/1, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα):

Άρθρο 241

Η εκ μέρους των τελωνειακών αρχών επιστροφή ποσών εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών καθώς και πιστωτικών τόκων ή τόκων υπερημερίας που ενδεχομένως έχουν εισπραχθεί με την ευκαιρία της πληρωμής των ποσών αυτών,

δεν γεννά υποχρέωση καταβολής τόκων από τις εν λόγω αρχές. Ωστόσο, καταβάλλεται τόκος:

- όταν απόφαση που εγκρίνει αίτηση επιστροφής ποσών δασμών δεν εκτελείται μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από την ημερομηνία έκδοσης της εν λόγω απόφασης,
- όταν αυτό προβλέπεται από διατάξεις του εθνικού δικαίου.

[...]

- 12 **β) Ενωσιακός τελωνειακός κώδικας** (στο εξής: ΕΤΚ): Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9.10.2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (Επίσημη Εφημερίδα L 269/1, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα): **[σελ. 7 του πρωτοτύπου]**

Άρθρο 116

1. Με την επιφύλαξη των όρων που καθορίζονται στο παρόν τμήμα, τα ποσά των εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών επιστρέφονται ή διαγράφονται για οποιονδήποτε από τους ακόλουθους λόγους:

[...]

α) ποσά επιπλέον του καταβλητέου εισαγωγικού ή εξαγωγικού δασμού,

[...]

6. Η επιστροφή δεν γεννά υποχρέωση καταβολής τόκων από τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές.

[...]

II. Η λυσιτέλεια του προδικαστικού ερωτήματος

- 13 Το δικάζον τμήμα εκτιμά ότι δεν υπάρχει αμφιβολία, υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, ότι η προσφεύγουσα δικαιούται να απαιτήσει τουλάχιστον δικαστικούς τόκους στηριζόμενη στην εθνική διάταξη του άρθρου 236, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του ΑΟ. Δυνάμει της τελεσίδικης απόφασης του δικάζοντος τμήματος, της 3.4.2019, το καθού Hauptzollamt (κεντρικό τελωνείο) επέστρεψε στην προσφεύγουσα, τον Μάιο του 2019, τους δασμούς αντνιτάμπινγκ που είχε καταβάλει· οι προϋποθέσεις του άρθρου 236, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του ΑΟ πληρούνται στην υπό κρίση υπόθεση. Το δικάζον τμήμα δεν διατηρεί επίσης εύλογες αμφιβολίες ως προς το ότι δεν αποκλείεται η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 236, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του ΑΟ, βάσει του άρθρου 116, παράγραφος 6, του ΕΤΚ, κατά το οποίο –κατά παρέκκλιση από τη μέχρι πρότινος ισχύουσα ρύθμιση του άρθρου 241, πρώτο εδάφιο, δεύτερη

περίοδος, του ΤΚ– σε περίπτωση επιστροφής δεν γεννάται υποχρέωση καταβολής τόκων από τις οικείες τελωνειακές αρχές.

- 14 Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, ενώ οι κανόνες διαδικασίας εφαρμόζονται γενικώς επί όλων των διαφορών που εκκρεμούν κατά το χρονικό σημείο της έναρξης της ισχύος τους, δεν συμβαίνει το ίδιο με τους ουσιαστικούς κανόνες, οι οποίοι ερμηνεύονται κατά κανόνα ως μη διέποντες τις διαμορφωθείσες προ της έναρξης της ισχύος τους καταστάσεις (βλ. ΔΕΕ, απόφαση της 23.2.2006, *Molenbergnatie*, C-201/04, EU:C:2006:136, σημείο 1 της περιλήψεως). Το αντίθετο ισχύει, κατ' εξαίρεση, μόνον στο μέτρο που από τη διατύπωση, τους σκοπούς ή την οικονομία των οικείων ουσιαστικών κανόνων προκύπτει σαφώς ότι πρέπει να τους αναγνωριστεί τέτοιο αναδρομικό αποτέλεσμα (βλ. ΔΕΕ, απόφαση της 19.3.2009, *Mitsui & Co. Deutschland*, C-256/07, EU:C:2009:167, σκέψη 32). Η ρύθμιση του άρθρου 116, παράγραφος 6, του ΕΤΚ αποτελεί κανόνα ουσιαστικού δικαίου ο οποίος ωστόσο περιέχει δικονομικές ρυθμίσεις (π.χ. προθεσμίες), οι οποίες βέβαια για τον λόγο αυτό **[σελ. 8 του πρωτοτύπου]** δεν είναι εν προκειμένω ουσιώδεις για την έκβαση της κύριας δίκης, καθόσον αντικείμενο της διαφοράς μεταξύ των διαδίκων είναι μόνον το ζήτημα κατά πόσον αποκλείεται η εγερθείσα αξίωση καταβολής τόκων της προσφεύγουσας από το άρθρο 116, παράγραφος 6, πρώτο εδάφιο, του ΕΤΚ. Εφόσον ούτε από το γράμμα του άρθρου 116 του ΕΤΚ ούτε από τις αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 προκύπτει ότι πρέπει να αναγνωριστεί στο άρθρο 116, παράγραφος 6, πρώτο εδάφιο, του ΕΤΚ, αναδρομική ισχύς σε αντίθεση με τη ρύθμιση του άρθρου 288, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1, του ΕΤΚ, ο ουσιαστικός κανόνας του άρθρου 116, παράγραφος 6, πρώτο εδάφιο, του ΕΤΚ τυγχάνει εφαρμογής μόνον επί των τελωνειακών οφειλών που γεννήθηκαν από την 1.5.2016 και μετά [παραλειπόμενα]. Όσον αφορά τελωνειακές οφειλές που γεννήθηκαν, όπως εν προκειμένω, πριν από την έναρξη ισχύος του ΕΤΚ – ήτοι κατά το έτος 2013– ισχύουν αμετάβλητοι οι ουσιαστικοί κανόνες του τελωνειακού κώδικα, και επομένως και το άρθρο 241, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, δεύτερη περίπτωση, του ΚΤ, κατά το οποίο οφείλονται τόκοι εφόσον τούτο προβλέπεται από τις εθνικές διατάξεις.
- 15 Εντούτοις, είναι αμφίβολο, υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, κατά πόσον δικαιούται η προσφεύγουσα να απαιτήσει τόκους και για το χρονικό διάστημα από της καταβολής του δασμού αντισταμινγκ που καθορίστηκε παρανόμως από το καθού *Hauptzollamt* (κεντρικό τελωνείο). Τέτοια αξίωση καταβολής τόκων δεν βρίσκει νομικό έρεισμα στο εθνικό δίκαιο. Αντιθέτως, η ευδοκίμηση της προσφυγής που άσκησε η προσφεύγουσα εξαρτάται από το αν μπορεί να θεμελιωθεί το αίτημά της περί καταβολής τόκων στην αξίωση καταβολής τόκων βάσει του δικαίου της Ένωσης, όπως η αξίωση αυτή έχει διαμορφωθεί από το ΔΕΕ. Ωστόσο, το δικάζον τμήμα διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν πληρούνται οι προϋποθέσεις της αξίωσης καταβολής τόκων, την οποία συνήγαγε το Δικαστήριο από την αρχή της αποτελεσματικότητας βάσει του δικαίου της Ένωσης, και σε περίπτωση –όπως η προκείμενη– κατά την οποία αρχή κράτους μέλους καθόρισε τον φόρο κατ' εφαρμογήν του δικαίου της Ένωσης, διότι έχει πεισθεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του δικαίου της Ένωσης για την

είσπραξη του φόρου, πλην όμως δικαστήριο κράτους μέλους διαπιστώνει εν συνεχεία ότι δεν συνέτρεχαν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την είσπραξη του φόρου και επομένως ότι ο φόρος αυτός εισπράχθηκε κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης. **[σελ. 9 του πρωτοτύπου]**

III. Νομικές παρατηρήσεις του δικάζοντος τμήματος

- 16 Το ΔΕΕ έκρινε τελευταία με την απόφαση της 18.1.2017 (Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, διατακτικό) ότι, όταν εισπράττονται φόροι κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, υφίσταται υποχρέωση των κρατών μελών, απορρέουσα από το δίκαιο της Ένωσης, να καταβάλουν στους έχοντες δικαίωμα επιστροφής φορολογούμενους τους αναλογούντες τόκους, οι οποίοι υπολογίζονται από την ημερομηνία κατά την οποία οι φορολογούμενοι αυτοί κατέβαλαν τους επιστραφέντες φόρους. Η κρίση αυτή του Δικαστηρίου αποτελεί συνέχεια σειράς αποφάσεων με τις οποίες το Δικαστήριο επέβαλε στα κράτη μέλη, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, όχι μόνο να επιστρέφουν τους κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης καταβληθέντες φόρους, αλλά και να αποκαθιστούν στον υποκείμενο στον φόρο τη ζημία που προκλήθηκε λόγω μη διαθεσιμότητας κεφαλαίων (βλ. ΔΕΕ, απόφαση της 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-113/10, C-147/10 και C-234/10, EU:C:2012:591, σκέψη 65· απόφαση της 18.4.2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, σκέψη 28). Οι αποφάσεις αυτές του ΔΕΕ έχουν ως κοινό σημείο ότι το Δικαστήριο έκρινε τη νομική βάση του εθνικού δικαίου ή του δικαίου της Ένωσης για την φορολογική υποχρέωση ανίσχυρη ή άκυρη λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης· η επιστροφή του φόρου στηριζόταν σε όλες τις περιπτώσεις σε νομοθετικό σφάλμα.
- 17 Στην υπόθεση Zuckerfabrik Jülich (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-113/10, C-147/10 και C-234/10), το Δικαστήριο είχε κηρύξει ανίσχυρο, λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης, τον κανονισμό [ΕΚ] 1193/2009², ο οποίος αποτελούσε τη νομική βάση του επιβαλλόμενου στον τομέα της ζάχαρης τέλους παραγωγής, είχε κρίνει δε ότι όσοι έχουν δικαίωμα επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών εισφορών στην παραγωγή στον τομέα της ζάχαρης, οι οποίες καθορίστηκαν βάσει ανίσχυρου κανονισμού, δικαιούνται επίσης να λαμβάνουν τόκους επί των ποσών αυτών (σημείο 3 της περιλήψεως). **[σελ. 10 του πρωτοτύπου]**
- 18 Στην υπόθεση Irimie (C-565/11), αφού ένα άλλο τμήμα του Δικαστηρίου είχε διαπιστώσει ότι ο φόρος λόγω ρυπάνσεως που εισπράττει το κράτος μέλος ήταν αντίθετος προς το άρθρο 110 ΣΛΕΕ (απόφαση της 7.4.2011 Tatu, C-402/09, EU:C:2011:219), το Δικαστήριο, παραπέμποντας στην απόφαση Zuckerfabrik Jülich, επιβεβαίωσε ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, να επιστρέφουν εντόκως τα ποσά των εισπραχθέντων κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης φόρων (σκέψη 22), ενώ τόκοι οφείλονται κατ' αρχήν για

² Κανονισμός (ΕΚ) 1193/2009 της 3.11.2009, ΕΕ L 321/1.

το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας της αχρεώστητης καταβολής του επίδικου φόρου και της ημερομηνίας επιστροφής του τελευταίου (σκέψη 28).

- 19 Της πλέον πρόσφατης απόφασης του ΔΕΕ στην υπόθεση Wortmann είχε προηγηθεί διαδικασία κατά την οποία το Δικαστήριο είχε ακυρώσει τον κανονισμό [ΕΚ] 1472/2006, για την επιβολή οριστικού δασμού αντιντάμπινγκ σε ορισμένα προϊόντα καταγωγής Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (απόφαση της 2.2.2012, Brosmann Footwear, C-249/10 P, EU:C:2012:53). Εν συνεχεία, στην υπόθεση Wortmann, όπως προαναφέρθηκε, το ΔΕΕ αναγνώρισε ότι υφίσταται υποχρέωση των κρατών μελών, απορρέουσα από το δίκαιο της Ένωσης, να καταβάλλουν τόκους επί των επιστρεφόμενων εισαγωγικών δασμών από την ημερομηνία καταβολής τους (διατακτικό).
- 20 Η νομολογία του ΔΕΕ κατά την οποία τα κράτη μέλη υποχρεούνται να επιστρέφουν εντόκως τους φόρους που εισπράχθηκαν κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης στηρίζεται στην εκτίμηση ότι τα αποτελέσματα των πράξεων της Ένωσης ή των κρατών μελών, αντίστοιχα, δεν πρέπει, κατ' αρχήν, να διατηρούνται όταν το Δικαστήριο κηρύσσει τις πράξεις αυτές ανίσχυρες ή άκυρες λόγω παραβίασης του δικαίου της Ένωσης (επιχείρημα εξ αντιδιαστολής, άρθρο 264, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ). Συνεπεία αυτής της εκτίμησης, ο ιδιώτης έχει δικαίωμα επιστροφής όχι μόνον των αχρεωστήτως εισπραχθέντων φόρων, αλλά και των ποσών που καταβλήθηκαν ή κρατήθηκαν στο κράτος μέλος σε άμεση σχέση με τους φόρους αυτούς, συμπεριλαμβανομένων των ζημιών που υπέστησαν λόγω της μη διαθεσιμότητας χρηματικών ποσών (βλ. [σελ. 11 του πρωτοτύπου] ΔΕΕ, απόφαση της 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-113/10, C-147/10 και C-234/10, σκέψη 65· πρβλ. ΔΕΕ, απόφαση της 12.12.2006, Test Claimant in the FII Group Litigation, C-446/04, EU:C:2006:774, σκέψη 205). Πράγματι, μόνον κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να αποκατασταθούν τα πράγματα στην κατάσταση που θα υφίστατο εάν δεν είχε μεσολαβήσει η πράξη εκτελέσεως του κανονισμού της Ένωσης ο οποίος κηρύχθηκε μεταγενέστερα ανίσχυρος ή άκυρος ή της φορολογικής νομοθεσίας κράτους μέλους που αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης (βλ. επίσης, συναφώς, πρόταση του γενικού εισαγγελέα M. Campos Sanchez-Bordona, C-365/15, EU:C:2016:663, σημείο 66).
- 21 Από την ανωτέρω περιγραφείσα κατάσταση φαίνεται ότι διαφέρει αισθητά η υπόθεση της κύριας δίκης. Βεβαίως, φαίνεται ότι το αναδεικνυόμενο από το ΔΕΕ στοιχείο της αντιστάθμισης των περιουσιακών επιβαρύνσεων που υφίσταται ιδιώτης λόγω της μη διαθεσιμότητας χρηματικών ποσών (βλ. ΔΕΕ, απόφαση της 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-113/10, C-147/10 και C-234/10, σκέψη 65· απόφαση της 18.4.2013, Irimie, C-565/11, σκέψη 21), εφαρμόζεται κατά τον ίδιο τρόπο σε περιπτώσεις στις οποίες ιδιώτης επιβαρύνεται παράνομα με φόρους, καθόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του δικαίου της Ένωσης που απαιτούνται για την είσπραξη των φόρων. Για τον υπόχρεο, όπως φαίνεται δεν γίνεται διάκριση ανάλογα με το αν κατέβαλε δασμούς βάσει κανονισμού ή κανόνα αντίθετου προς το δίκαιο της Ένωσης ή απλώς, όπως εν προκειμένω, βάσει μιας τελωνειακής απόφασης η οποία είναι

εσφαλμένη και επομένως αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, ο ιδιώτης δεν έχει στη διάθεσή του το καταβληθέν χρηματικό ποσό, το οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιεί ελεύθερα αν οι τελωνειακές αρχές είχαν τηρήσει το δίκαιο της Ένωσης. Εντούτοις, κατά το δικάζον τμήμα, είναι καθοριστικής σημασίας το κατά πόσον η νομική βάση για τον καθορισμό του φόρου ακυρώθηκε ή κηρύχθηκε ανίσχυρη από το ΔΕΕ ή αν ο ιδιώτης δικαιούται επιστροφής επειδή η αρχή του κράτους μέλους εφάρμοσε, κατά περίπτωση, εσφαλμένα τις ισχύουσες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης λόγω κακής εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών. Στην τελευταία περίπτωση φαίνεται ότι πρόκειται απλώς για διόρθωση [σελ. 12 του πρωτοτύπου] απόφασης σε μεμονωμένη περίπτωση η οποία διέπεται κατ' ουσίαν από τους αντίστοιχους κανόνες κάθε κράτους μέλους, ενώ, στην περίπτωση κανονισμού ή κανόνα που ακυρώθηκε ή κηρύχθηκε ανίσχυρος από το ΔΕΕ, πρέπει να αποκατασταθεί η πλήρης αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης.

- 22 Εντούτοις, στην υπόθεση Littlewoods Retail κ.λπ. (απόφαση της 19.7.2012, C-591/10, EU:C:2012:478), η οποία αφορούσε περίπτωση στην οποία υποκείμενος στον φόρο είχε καταβάλει το υπερβάλλον εισπραχθέν από το κράτος μέλος ποσό ΦΠΑ κατά παράβαση των κανόνων του δικαίου της Ένωσης περί ΦΠΑ, το ΔΕΕ έκρινε επίσης ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να επιστρέψουν εντόκως τα ποσά των φόρων που εισπράχθηκαν κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης (σκέψη 26). Στην κύρια δίκη της υπόθεσης Littlewoods Retail κ.λπ., η παραβίαση του δικαίου της Ένωσης δεν στηριζόταν σε διάταξη του εθνικού δικαίου ή του δικαίου της Ένωσης η οποία στη συνέχεια κηρύχθηκε ανεφάρμοστη ή άκυρη από το ΔΕΕ. Η παραβίαση του δικαίου της Ένωσης προέκυπτε από βάση υπολογισμού ΦΠΑ η οποία προσδιορίστηκε εκ παραδρομής σε υπερβολικά υψηλό επίπεδο (βλ. προτάσεις της γενικής εισαγγελέα V. Trstenjak της 12.1.2012 στην υπόθεση C-591/10, EU:C:2012:9, σημείο 6) και δεν διαπιστώθηκε από το ΔΕΕ, παρά αντίθετα στηριζόταν αποκλειστικά στα στοιχεία της αρχής του κράτους μέλους ή του δικαστηρίου του κράτους μέλους αντίστοιχα. Το ΔΕΕ υπογράμμισε επιπλέον, στην υπόθεση Wortmann, ότι «εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο» να εξακριβώσει αν οι φόροι εισπράχθηκαν κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης (βλ. απόφαση της 18.1.2017, Wortmann, C-365/15, σκέψη 39). Ακόμα και βάσει αυτής της διαπίστωσης θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι υφίσταται παραβίαση του δικαίου της Ένωσης ως προϋπόθεση της αξίωσης καταβολής τόκων βάσει του δικαίου της Ένωσης η οποία έχει διαμορφωθεί από το ΔΕΕ στην περίπτωση στην οποία η αρχή του κράτους μέλους καθορίζει τον φόρο κατά παράβαση των ισχυουσών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και το εθνικό δικαστήριο διαπιστώνει την εν λόγω παραβίαση του δικαίου της Ένωσης.
- 23 Λαμβανομένων υπόψη των προπαρατεθεισών αμφιβολιών ως προς την ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, το δικάζον τμήμα αποφάσισε να υποβάλει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης [σελ. 13 του πρωτοτύπου] το προδικαστικό ερώτημα που αναφέρεται στο διατακτικό.

[παραλειπόμενα]